LANDBRUKSKONTORET I

LILLEHAMMER-REGIONEN

ÅRSRAPPORT 2018

INNLEDNING

Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen er felles for Gausdal, Lillehammer og Øyer kommuner. Gausdal er vertskommune for kontoret. Kontoret har ansvaret for landbruks-, vilt- og utmarksforvaltningen i disse kommunene, og skal bidra til en positiv næringsutvikling innen fagområdene. Kontoret bidrar også i den øvrige kommunale virksomheten som kommunene utfører innen areal- miljø- og næringsutviklingsoppgaver. Kontoret har vært drevet etter avtale inngått mellom kommunen i 2003. Kommunene er godt fornøyd med samarbeidet og det er utarbeidet en ny avtale som behandles og undertegnes i 2019.

1 PERSONALE

1.1 UTFØRTE ÅRSVERK

Landbrukskontoret har i 2018 hatt følgende bemanning:

Fast ansatte:

Carl Olav Holen,	100 %
Arnt Høstmælingen,	60 %
Gunnar Håkenstad,	100 %
Øystein Jorde,	100 %
Bente Kleiven,	100 %
Anette Ludahl,	90 %
Karen Saksum,	80 %
Sigbjørn Strand,	100 %
Geir Halvor Vedum,	80 %
Ann Guro Kjernli	50%

Landbrukskontoret har ved utgangen av 2018 9,1 årsverk i fast ansatte stillingshjemler. Det er 8 fast ansatte i 100 % stillinger, en i 60 % og en i 50 % stilling. Av ulike årsaker har det vært permisjoner tilsvarende 0,6 årsverk ved kontoret. Den ekstraordinære tørkesituasjonen i sommer gjorde at medarbeidere sa seg villige til en ekstrainnsats på 0,11 årsverk, slik at det til sammen er utført 8,6 årsverk. Inkludert ekstra arbeid på arkivet, har arbeidet med den ekstra avlingsskadesituasjonen utgjort i underkant av ett årsverk.

1.2 KOMPETANSE, OPPGAVEFORDELING OG ARBEIDSMILJØ

Strategisk kompetanseplan viser at det samlet er en god formalkompetanse til å dekke de fagområdene kontoret har ansvaret for. Den viser samtidig et behov for å fornye kompetansen i takt med utviklingen. Det pekes spesielt på kompetanseutvikling innen næringsutvikling, geografiske informasjonssystemer (GIS), plandelen i plan og bygningsloven og hydrologi/geoteknikk for vurdering av flom og rasfare i forbindelse med landbruksveg- og dyrkingssaker. Arbeidsoppgavene ved kontoret et fordelt etter fag og funksjon. Av hensyn til sårbarhet, tilstrebes en overlappende kunnskapsdekning innenfor de viktigste fagområdene.

En viktig del av arbeidsmiljøet er at medarbeiderne kan delta i utviklingsarbeid innenfor sine fagområder. Det er en utfordring å ha tid og overskudd til dette i en hardt presset arbeidshverdag, men det er viktig at det er rom for dette. Sammen med Lillehammerregionen vekst gjøres det nå en god innsats for å fremme økt produksjon av lokalmat og økt bruk av lokalmat inn i arrangementer. Kontoret har også hatt mindre engasjement i bekjempelse av svartelistearter og kursing av ungdom for å kunne ta avløseroppdrag i landbruket. Arbeidet med utviklingsprosjekter av noe omfang er ekstra

krevende, fordi innsatsen ut over det kontorets egne ansatte utøver prosjektfinansieres. Det er viktig at kontoret har ressurser til å kunne delta aktivt i prosjektarbeid og næringsutvikling framover.

Det var ingen lengre sykefravær og nærværsprosenten for 2018 var på 98,7 %, som er meget bra.

2 ØKONOMI

Budsjettet for landbrukskontoret blir fastsatt i samsvar med inngått avtale mellom de tre kommunene og en gjennomgang i felles rådmannsmøte. Budsjettet tar utgangspunkt i tidligere års budsjett og regnskap, justert etter forventet lønns- og prisvekst (kommunedeflatoren).

Budsjettet for 2018 så slik ut:

Øyer:	26 %	1 954 680 kr
Lillehammer:	32,5 %	2 443 350 kr
Gausdal:	41,5 %	3 119 970 kr
SUM:	100 %	7 518 000 kr

Tabell 1 viser utviklingen i budsjett og regnskap, splittet i lønnsutgifter, driftsutgifter og inntekter for de tre siste årene.

Tabell 1. Budsjett og regnskap 2016 - 2018.

	Budsjett 2016	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Lønn inkl. sos. utg.	6 256 000	5 899 551	6 311 400	6068 986	6 589 000	6 430 925
Drift og overhead	950 000	990 950	1025 000	990 534	985 000	1 100 664
Inntekter og refusjoner Ref. fødsels/sykepenger Prosj. Og skjønnsmidler	-56 000	-125 266	-56 000	-66346	-56 000	-76 954 -265 000
SUM	7 150 000	6 765 235	7 336 400	6 993 174	7 518 000	7 518 000
Underskudd/overskudd (fra/til bundet driftsfond)	0	-384 765	0	-343 226	0	63 365 328 365

Kontoret hadde et driftsoverskudd i forhold til budsjett på kr 63 365 i 2018. Ut over budsjett, har landbrukskontoret mottatt skjønnsmidler fra staten på grunn av ekstraarbeidet i forbindelse med tørkesommeren på kr 240 000. Kontoret har også mottatt kr 25 000 til et prosjekt knytta til bekjempelse av svartelistearter som er ført i regnskapet, slik at samlet overskudd til fond er på kr 328 365. Siden arbeidsoppgaver ble lagt til side i stedet for å sette inn enda flere ekstra ressurser, var dette med og ga et overskudd i 2018. Arbeidsoppgavene må imidlertid tas igjen i 2019.

Det er overført kr 600 000 fra driftsfondet til kommunene. Driftsfondet til landbrukskontoret utgjør pr 01.01.2019 kr 529 947. I dette inngår en utestående balanse til avløserkurset som strekker seg over årsskiftet på kr 21 409.

3 ARBEIDSOPPGAVER

I det følgende er noen av de viktigste ansvarsområdene og arbeidsoppgavene for landbrukskontoret omtalt.

3.1 PLANARBEID

I 2018 har det foregått arbeid med å revidere kommuneplanens arealdel i alle tre kommunene i regionen. Landbrukskontoret har deltatt i dette arbeidet og vært spesielt involvert i vurderingen av landbruksarealene (LNFR) områdene. Kommunedelplan landbruk har vært et viktig dokument i dette arbeidet, og planen var at denne skulle rulleres i 2018, men ble utsatt grunnet ekstraarbeidet knyttet til tørkesommeren. Hovedarbeidet med å fornye viltkartet i Lillehammer kommune er gjort i 2018. Landbrukskontoret har deltatt i administrativt planforum som planenhetene har i alle tre kommunene, samt i rådmannens plan og prosjektforum i Lillehammer.

3.2 TILSKUDDFORVALTNING

3.2.1 Rettighetsbaserte tilskudd

Kommunene har ansvar for formidling om og saksbehandling av de fleste økonomiske virkemidlene i landbruket. Regelbundne og rettighetsbaserte tilskudd utgjør hoveddelen av disse. Kommunene har vedtaksmyndighet, i tillegg til oppgaver knyttet til veiledning, saksbehandling, kontroll og klagebehandling. Fastsetting av regler og utmåling av tilskudd skjer i andre organer (Jordbruksoppgjøret, Landbruks- og matdepartementet, Landbruksdirektoratet og Fylkesmannens landbruksavdeling). Knappe tidsfrister, høye krav til nøyaktighet, likebehandling og store beløp i omsetning tilsier at landbrukskontoret prioriterer disse sakene høyt.

Tabell 2. Utbetalt produksjonstilskudd i Lillehammer-regionen 2016 - 2018.

År	**2016**		**2017**		**2018**	
Kommune	Ant.	Tilskudd	Ant.	Tilskudd	Ant.	Tilskudd
Gausdal	282	67 120 386	269	65 855 551	276	71 306 498
Lillehammer	152	26 131 887	143	25 362 656	153	26 140 599
Øyer	160	32 186 451	154	29 171 550	159	34 000 994
SUM	**594**	**125 438 724**	**566**	**120 389 757**	**588**	**131 448 091**

Tabell 3. Utbetalt regionalt miljøtilskudd i Lillehammer-regionen 2016 - 2018.

År	**2016**		**2017**		**2018**	
Kommune	Ant.	Tilskudd	Ant.	Tilskudd	Ant.	Tilskudd
Gausdal	203	2 960 050	183	2 415 676	166	2 308 229
Lillehammer	104	1 057 173	92	921 407	98	956 138
Øyer	132	1 667 920	125	1 664 115	119	1 604 425
SUM	**439**	**5 685 143**	**400**	**5 001 198**	**383**	**4 868 792**

Tabell 2 viser utbetalt produksjonstilskudd og tabell 3 viser utbetalt regionale miljøtilskudd til gardbrukere i Lillehammer-regionen. Det er omsøkt tilskudd i 2017, utbetalt i februar 2018, som er med i statistikken for siste året.

2017 var første året med nytt søknadssystem. Det er en økning i antall søkere. Hvorvidt denne økningen er reell, eller om det skyldes endringer i systemet er vanskelig å fastslå, men det er en endring i at avslutta og nyetablerte foretak i søknadsåret kommer med i statistikken. Tallene for søknadsomgangene i 2018 er klare når det gjelder antall søknader, men ikke når det gjelder beløp. Tallene for antall søknader i 2018 viser en nedgang til 567 søknader, fordelt på 274 i Gausdal, 147 i Lillehammer og 146 i Øyer.

Trenden med synkende tilskudd som har vart siden 2014 ser ut til å snu. En av grunnene ligger i økningen av arealtilskuddet til grovfôr, som økte med 20 kr pr daa. En annen er økningen av driftstilskuddet.

Det regionale miljøtilskuddet varierer noe mellom år, blant annet avhengig av hvor mye åker som ligger i stubb over vinteren. For søknadsomgangen i 2017 ble tilskuddet for utsatt jordbearbeiding av åker til arealer med liten og middels erosjonsrisiko fjernet. Dette kan forklare en del av nedgangen i tilskudd.

Forvaltningen av tilskuddsordningene er arbeidskrevende oppgaver. Det er to søknadsomganger pr. år, men forvaltningen er en helårsaktivitet med kontrollrutiner og manuelle utbetalinger. I søknadsomgangene med utbetaling i 2018, ble alle søknader om produksjonstilskudd levert elektronisk. Dette skyltes at Landbruksdirektoratet fjernet muligheten for å søke på papirskjema. Denne muligheten kom tilbake i 2018, uten at det ble mange søknader på papir. Landbrukskontoret bistår mange foretak med å levere søknader elektronisk. Dette ser vi på som et langsiktig arbeid for at flest mulig skal være selvhjulpne.

Endringer i søknadsopplegget for produksjonstilskudd
I 2017 ble søknadsregimet for søknader om produksjonstilskudd og avløsertilskudd endret. Det er fortsatt 2 søknadsomganger pr år, men det er nå to deler av samme søknad. Søknadsfristene er endret til i mars og i oktober. Utbetalingen er en gang i året, i februar. Det betyr at landbrukskontoret får mye kortere tid til saksbehandling på høsten og inn mot jul. I samme tidsrommet må også søknader om regionale miljøtilskudd behandles.

For gardbrukerne er det betydelige endringer med nye søknadsfrister og nytt søknadssystem å forholde seg til. Det har vært mye arbeid med informasjon om nye søknadsfrister og nytt søknadssystem. Det har også vært større behov for veiledning av søkere for at de skal få sendt inn søknad.

Kontroll
I tillegg til at det er utført en mengde maskinelle kontroller for å sikre at søknadene er riktige, og at rett beløp blir utbetalt, skal det gjennomføres kontroll av 10 % av søknadene ved hver av de to omgangene. Det er landbrukskontoret som plukker ut de foretakene som skal kontrolleres. Dette gjøres på bakgrunn av en risikovurdering, tid siden forrige kontroll og et behov for å samle flere kontroller innen et avgrenset geografisk område.
Det nye søknadsregimet medførte endring av kontrollrutinene. Tidligere var alle kontroller stedlig, ute hos gardbrukerne, og hele søknaden skulle kontrolleres. Nå kan deler av søknaden kontrolleres, og kontrollen kan gjøres stedlig eller som en dokumentkontroll.

Kontrollene viste at det var noen feilopplysninger på søknadsskjemaene, som igjen medførte avkorting av produksjonstilskuddet. Det er viktig at brukerne er nøye med å oppgi rett søknadsgrunnlag, slik at en unngår avkorting. Dette er søkers ansvar og landbrukskontoret prøver å veilede best mulig i forkant av søknadsomgangene.

3.2.2 Søkbare tilskudd

Fylkesvise IBU-midler

Det kan søkes om investeringstilskudd til ombygging av driftsbygninger på garden. Landbrukskontoret veileder søkerne om regelverk og innhenting/utarbeiding av nødvendig dokumentasjon, samt gir en vurdering av prosjektene før de sendes Innovasjon Norge til endelig behandling.

I 2018 ble forvaltningen av IBU-midler i Oppland samordnet med Hedmark. I tillegg fikk Oppland ekstra med midler i 2018. Dette nytte regionen vår godt av ved at bevilgningen totalt økte mye. I alt 18 saker i regionen fikk innvilget kr 13 870 000, det største beløpet som er tildelt noen gang. Det var Gausdal som hadde desidert flest saker, med 13 som fikk innvilget støtte. Tiltakene omfattet utbygging av fjøs for mjølkekyr, ammekyr, ombygging av fjøs med innstallering av mjølkerobot og ungdyravdelinger i fjøs for mjølkeku. En bruker fikk støtte til tilbygg på sauefjøs og en til oppgradering av vanningsanlegg.

Tabell 4. Tildelte IBU-tilskudd 2016 – 2018.

År	**2016**		**2017**		**2018**	
Kommune	Ant.	Tilskudd	Ant.	Tilskudd	Ant.	Tilskudd
Gausdal	3	2 760 000	4	3 046 000	13	11 695 000
Lillehammer	2	1 200 000	1	600 000	3	1 210 000
Øyer	2	702 000	2	687 000	2	965 000
SUM	**7**	**4 662 000**	**7**	**4 333 000**	**18**	**13 870 000**

Lokale tilskudd

Kommunen forvalter SMIL-ordningen (Spesielle miljøtilskudd i landbruket, SMIL) og de økonomiske virkemidlene i skogbruket (Nærings- og Miljøtilskudd i Skogbruket, NMSK). Innenfor et gitt rammeverk kan kommunene fastsette lokale regler, tilskuddssatser og foreta prioriteringer mellom ordninger og innsatsområder. Kommunen har vedtaksmyndighet innenfor tildelte økonomiske rammer. I samråd med faglaga i landbruket er det besluttet formål som disse virkemidlene brukes til. Det er en egen regional tiltaksstrategi for SMIL-midlene som sist ble revidert i 2014. Planen var at strategien skulle revideres i løpet av 2018, men i påvente av nytt regionalt miljøprogram for Innlandet som kommer i 2019 ble revisjonen utsatt. I jordbruksavtalen ble det avsatt midler på landsbasis til dreneringstilskudd. Kommunene er satt til å forvalte tilskuddsordningen som er fastsatt i egen forskrift.

Spesielle miljøtilskudd i landbruket (SMIL)

Det ble gitt tilsagn om SMIL-midler til 8 saker i 2018 (mindre driftstiltak på setre med mjølkeproduksjon, istandsetting av freda/verneverdige bygninger og kartlegging av biologisk verdifull innmark). Tilskuddsbeløpet tildelt disse sakene var på kr 525 200. Årsrammen for SMIL-midler som Lillehammer-regionen fikk tildelt var kun kr 100.000. Dette pga. at det var mange saker der midlene måtte inndras da omsøkte tiltak ikke ble gjennomført. Det ble inndratt kr 425 200 som ble fordelt på nye saker.

Tabell 5. Innvilgede SMIL-tilskudd 2014 - 2018, fordelt på kommuner.

	Gausdal			Lillehammer			Øyer			Sum	
	Ant	**Tilskudd**	**%**	**Ant**	**Tilskudd**	**%**	**Ant**	**Tilskudd**	**%**	**Ant**	**Tilskudd**
2014	10	346 850	41	4	212 350	25	3	284 250	34	17	843 450
2015	3	243 500	39	2	139 545	22	2	245 600	39	7	628 645
2016	4	298 800	53	2	118 200	21	2	146 850	26	8	563 850
2017	6	310 705	58	1	117 245	22	1	107 400	20	8	535 350
2018	2	36 500	7	3	387 450	74	3	101 250	19	8	525 200

Tilskudd til drenering av jordbruksjord

Lillehammer-regionen ble tildelt kr 556.961 i 2018 mot 668.353 i 2017. Fylkesmannen valgte å beholde en rest som kunne fordeles til kommunene ved behov utover tildelt ramme.

Det gis kr 2.000 pr daa ved systematisk drenering/profilering/omgraving og kr 30 pr løpemeter for annen usystematisk drenering og avskjæringsgrøft. Tilskuddsbeløp under kr 3.000 utbetales ikke.

Tabell 6. Innvilgede tilskudd til drenering, fordelt på kommuner.

	Antall søknader					Tilskudd (tall i hele 1.000)				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
Gausdal	11	2	5	3	2	154	8	48	46	51
Lhmr	14	4	3	2	0	172	47	36	27	0
Øyer	7	1	1	6	9	72	53	9	128	296
SUM	**32**	**7**	**9**	**11**	**11**	**398**	**108**	**93**	**201**	**347**

Etter at satsene ble økt i 2017 ble det noe større interesse for ordningen, særlig i Øyer. Tørkesommeren 2018 med gode dreneringsforhold ga ikke vesentlig høyere aktivitet.

Tilskuddsordninger i Skogbruket

I 2018 ble det godskrevet over 2,9 mill. kr til nærings- og miljøtiltak i skogbruket. Det har vært 4 taubanedrifter i 2018. Tilskuddssatsen til taubanedrift var kr 75 pr m3. Dette er den laveste tilskuddssatsen som har vært de siste 5 år. Tilskudd til tettere planting og til gjødsling for klima ble innført i 2016 og er nå godt etablert. Totalt ble det utbetalt kr 1 318 083,- i 2018, en økning fra 2017. Gjødsling ble bare utført i Gausdal og Lillehammer med et tilskudd på kr 84 254,-.

Tilskudd til skogkultur forvaltes av kommunene og tilskuddssatsen var på 30 % for alle tilskuddsberettigede tiltak. De andre tilskuddsordningene forvaltes av Fylkesmannen i Oppland. Tilskuddet til skogsbilveger var mellom 30 % og 40 %, avhengig av tiltakets størrelse og antall skogeiere som er med på tiltaket.

Tabell 7. Utbetalt tilskudd i skogbruket 2018.

Tilskuddsformål	**Gausdal**	**Lillehammer**	**Øyer**	**Sum**
Skogkultur	289 790	598 673	138 696	1 027 159
Taubane		96 950	88 720	185 670
Skogsveger	217 875	75 172		293 047
Tettere planting	317 288	779 839	220 956	1 318 083
Gjødsling	57 134	27 120		84 254
SUM	**882 087**	**1 577 754**	**448 372**	**2 908 213**

Velferdsordninger i landbruket
Den 15.august åpna det nye elektroniske systemet (Agros) for å søke og saksbehandle tilskudd til avløsning ved sjukdom og fødsel mv. Søkerne kunne i en overgangsfase sende inn papirsøknader som tidligere, men fra 2019 er ordningen fullelektronisk via Altinn. Systemet fører til raskere og sikrere behandling av søknadene. Når søknadene er behandlet og godkjent i kommunen, sendes vedtaket automatisk til søker via Altinn. Fylkesmannen er ikke lenger involvert i utbetalingen av tilskudd, men de har fortsatt ansvar for dispensasjonssøknader, klager og kontroll. Det nye systemet fungerte ikke optimalt fra starten, og landbrukskontoret i Lillehammer-regionen har vært aktive i å gi innspill til forbedringer.

Søknad om avløsertilskudd til ferie og fritid er en refusjonsordning, der utlønnet avløsning blir refundert påfølgende år. Dette søkes sammen med produksjonstilskudd i oktober og følger saksbehandling for produksjonstilskudd. Det er kommunen som har vedtaksmyndighet. Fra 2017 ble søknadsregime for avløsertilskudd, ferie og fritid, lagt om, på samme måte som for produksjonstilskudd.

Tabell 8. Velferdsordninger i landbruket 2018.

Velferdsordninger i landbruket	**Søknader**	**Utbetalt tilskudd kr**
Gausdal, avløsertilskudd ved sykdom mv.	45	1 212 528
Lillehammer, avløsertilskudd ved sykdom mv.	48	684 313
Øyer, avløsertilskudd ved sykdom mv.	15	329 858
Sum avløsertilskudd ved sykdom mv. - regionen	**108**	**2 226 699**
Gausdal, tilskudd til ferie og fritid	196	10 646 687
Lillehammer, tilskudd til ferie og fritid	88	4 083 662
Øyer, tilskudd til ferie og fritid	101	5 310 126
Sum tilskudd til ferie og fritid - regionen	**385**	**20 040 475**

For ordningen avløsertilskudd ved sykdom mv. har det vært en nedgang på 6 søknader og ca. 310 000 kroner mer i utbetalinger sammenlignet med 2017.

Det ble behandlet 7 søknader om tidligpensjon i jordbruket, og det er 2 søknader mer enn i fjor. Dette var siste året disse søknadene leveres til kommunen. Fra 2019 sendes alle søknader direkte til Fylkesmannen, men landbrukskontoret skal fortsatt informere om ordningen.

3.3 ERSTATNING FOR AVLINGSSVIKT

Sommeren 2018 ble spesiell med unormalt høy temperatur og lite nedbør helt fra mai måned. Det var en tørkesommer man må langt tilbake i tid for å finne noe tilsvarende som. Det førte til at landbrukskontoret brukte mye av sommeren til veiledning generelt knytta til tørkesituasjonen. Høsten ble brukt til veiledning knyttet til søknad om avlingsskadeerstatning og behandling av disse søknadene.

Tabell 9. Søknader om erstatning for avlingssvikt i 2018.

	Grovfôr med husdyr	Grovfôr - Salg	Korn	Totalt
Gausdal	181	15	8	204
Øyer	86	13	9	108
Lillehammer	85	14	19	118
SUM	**352**	**42**	**36**	**430**

Tabell 9 viser at det ble søkt om erstatning fra i alt 430 foretak, hvorav 352 var søknader fra foretak med husdyrbruk. På grunn av det store omfanget nasjonalt, og politisk trykk for at utbetalingene skulle skje i 2018, ble det gjort forenklinger i regelverket for å forenkle arbeidet med erstatningsordningen. Landbrukskontoret gav flere innspill inn til sentrale myndigheter i dette arbeidet og bidro til at det ble endringer i regelverket som var til fordel både for gardbrukerne og landbrukskontoret.

Det ble i tillegg utbetalt ekstra tilskudd til alle husdyrprodusenter på grunn av tørken. Tabell 10 gir oversikt over ekstrautbetalingene knyttet til husdyrproduksjonen.

Tabell 10. Oversikt over ekstra utbetalt tilskudd i 2018.

	Ekstra tilskudd
Gausdal	7 816 140
Øyer	3 313 020
Lillehammer	3 105 780
SUM	**14 234 940**

Det ble også innført et noe høyere satser i erstatning for svikt i avling for de som har husdyr etter det politiske engasjementet i sommertørken. Det er inkludert i utbetalingene som vises i tabell 11. De aller fleste erstatningssøknadene ble ferdig behandlet og utbetalt i 2018. De som ikke ble ferdig, var de søknadene som manglet dokumentasjon. Tabellen under viser utbetalt erstatning pr 1. mars 2019.

Tabell 11. Utbetalt erstatning for avlingssvikt.

	Grovfôr med husdyr	Grovfôr - Salg	Korn	Totalt
Gausdal	33 825 224	405 276	289 399	34 519 899
Øyer	18 304 217	345 747	122 477	18 772 441
Lillehammer	17 326 123	405 276	668 237	18 416 668
SUM	**69 455 564**	**1 173 331**	**1 080 113**	**71 709 008**

3.4 KOMMUNALT ANSVAR FOR TILGANG PÅ VETERINÆRTJENESTER

Fra og med januar 2008 ble ansvaret for klinisk veterinærvakt utenom ordinær arbeidstid overført fra staten ved Mattilsynet til kommunene. Ordningen ble lyst ut med anbud for første gang i 2013 i samsvar med pålegg fra Kommunenes Sentralforbund for begge vaktdistriktene i vår region. Øyer kommune er i samme vaktdistrikt som Ringebu kommune. Driftsansvaret for dette vaktdistriktet er lagt til Ringebu kommune v/Midt-Gudbrandsdal landbrukskontor.

Vakten der er fornyet i samsvar med tidligere kontrakt. Stav Veterinærsenter deltar i denne vaktordningen.

For Gausdal og Lillehammer veterinærvaktdistrikt ble vaktavtalen sagt opp i 2017. Til tross for stor innsats, har det ikke lyktes å få til ny vaktavtale for alle dyreslag, men det har vært en avtale med de fire veterinærene i Gausdal om veterinærvakt for produksjonsdyr for hele vaktdistriktet. Mattilsynet er holdt orientert om denne situasjonen.

Det øremerkede tilskuddet fra staten til kommunen for vaktdistriktet Gausdal og Lillehammer var i 2018 på kr. 791 942 og administrasjonstilskuddet var på kr 33 869. Veterinærvakt-ordningen godtgjøres etterskuddsvis. Ordningen rapporteres økonomisk til Landbruks-direktoratet. Av administrasjonstilskuddet beholdt landbrukskontoret kr 3 584.

3.5 LOVFORVALTNING

Vedtaksmyndighet i saker etter mellom anna konsesjonslov, jordlov, odelslov og skoglov er lagt til kommunene. Landbrukskontoret behandler de fleste av disse sakene etter delegert fullmakt i Gausdal og Lillehammer. I Øyer er myndighet til avgjørelse av saker etter jord- og konsesjonslov lagt til politisk nivå. Tabell 12 viser antall saker etter disse lover og forskrifter som er behandlet i 2018. Saker som gjelder nydyrking, landbruksveger og hogst i vernskog er forskriftssaker etter jordlov og skoglov som er tidkrevende, da de krever befaring for tilstrekkelig god behandling av søknaden. I tillegg til dette er det behandlet noen saker om omdisponering av dyrka mark til annet formål. De fleste av disse sakene er i sammenheng med deling og/eller dispensasjon etter plan og bygningsloven.

Tabell 12. Behandlede saker ved landbrukskontoret, fordelt på sakstype og kommune.

Sakstype	Gausdal	Lillehammer	Øyer	Sum
Konsesjon	14	11	2	27
Deling (jordlov)	9	2	2	13
Nydyrking	5	7	5	17
Landbruksveger	8	18	6	32
Hogst i vernskog	8	7	18	33

Kommunen rapporterer årlig statistikk over omdisponert areal etter jordloven og plan- og bygningsloven (KOSTRA). Tabell 13 viser omdisponerte dyrka eller dyrkbare arealer etter de to lovverkene for de tre siste årene. Jordvernet står sterkt og det er nasjonale føringer på at omdisponeringstakten skal reduseres. Den 08.12.2015 behandlet Stortinget en ny jordvernstrategi der det nye målet er at det innen 2020 skal omdisponeres under 4.000 daa dyrka jord pr år. Dette setter enda større krav til at kommunene er restriktive til å ta dyrka jord i bruk til andre formål enn landbruk.

Tabell 13. Omdisponering etter jordloven og plan- og bygningsloven.

	2016		2017		2018	
	Dyrket	Dyrkbar	Dyrket	Dyrkbar	Dyrket	Dyrkbar
Gausdal	0	0	1	3	1	94
Øyer	48	19	1	50	4	0
Lillehammer	31	1	31	2	22	4
SUM	**79**	**20**	**33**	**55**	**26**	**98**

I 2018 var det ingen av kommunene som nådde målet om å unngå omdisponering. Det pågår nå planarbeid i alle tre kommunene hvor enten jordvernet er under press eller at det forventes å komme press mot dyrkamark. Landbrukskontoret bidrar i planprosessene for å ivareta de nasjonale målsettinger om å redusere avgangen av dyrkamark. Dette gjelder i stor grad å påse at jordvernet får tilstrekkelig plass i planbestemmelser og at det legges faglig gode vurderinger til grunn for de beslutninger som skal fattes som gjelder bruk av dyrkamark og dyrkbar mark til anna formål enn jordbruk.

Landbrukskontoret skal godkjenne all nydyrking etter forskrift om nydyrking. Selv om det ikke ytes tilskudd til nydyrking er det stor dyrkingsaktivitet i vår region. I 2018 ble det behandla og godkjent 17 søknader om nydyrking. Det totale godkjente arealet for nydyrking i 2018 fordelt på kommunene framgår av tabell 14.

Tabell 14. Areal godkjent for nydyrking 2014 – 2018.

År	2014	2015	2016	2017	2018
Gausdal	173	259	151	191	54
Øyer	129	96	156	143	144
Lillehammer	177	172	109	51	214
SUM	**479**	**527**	**416**	**385**	**412**

3.6 ANDRE OPPGAVER

3.6.1 Jordbruk

Landbrukskontoret har i tillegg til de sentrale forvaltningsoppgavene en portefølje med oppgaver knyttet til det tradisjonelle jordbruket. Mye av dette er saksbehandling, kontroll, rådgivning, planlegging m.m. innenfor mindre saksfelt. Landbrukskontoret yter også bistand til annen forvaltning knyttet til planlegging, eiendomsvurderinger, flom og skaderisiko m.m.

Kontoret har også oppfølgingsansvar i forhold til forurensing fra landbruket. Dessverre er det en forurensingsrisiko, enten det skjer ved uhell, eller dersom brukerne ikke er bevisst og følger retningslinjer for gjødselhandtering. Slike saker kan være ressurskrevende, og det må arbeides forebyggende for å unngå hendelser. For å bidra til å unngå forurensing, tilbyr landbrukskontoret også gjødselplanlegging. For vekstsesongen 2018 ble det utarbeidet 48 gjødselplaner ved kontoret.

Kontorets målsetting er å være et kommunalt kompetansesenter for landbruket som gir råd eller hjelp innen landbruksforvaltning generelt.

3.6.2 Skogbruk

Tømmeravvirkningen var rekordhøy for regionen i 2017 og holdt seg fortsatt høy i 2018. Den gikk litt tilbake samlet sett, men Lillehammer kommune hadde en økning sammenliknet med 2017. I 2018 ble det på nytt satt fokus på ungskogpleie. Det ble gitt tilskudd til pådrivervirksomhet, med oppsøkende virksomhet i Lillehammer og tilbud om veiledning i de to andre kommunene. I tillegg ble det gjennomført en kampanje med 40 % tilskudd på bestillinger som ble gjort i juni måned. Sammenliknet med 2017 ble ungskogpleiearealet nesten tredoblet i Lillehammer, men gikk noe ned i Øyer og Gausdal.

Tabell 15. Aktivitet i skogbruket i perioden 2018.

Tiltak	Gausdal	Lillehammer	Øyer	Sum
Avvirkning m3	85 302	126 746	48 717	260 765
Herav taubane m3		1 385	1 109	2 494
Planting antall	308 043	810 953	219 186	1 338 182
Ungskogpleie da	1 140	2786	383	4 309
Markberedning da	941	1 438	534	2 913

Biologisk mangfold i skog

Avvirkning av tømmer til industri foregår kun i skog som har utført miljøregisteringer. Biologisk viktige områder (BVO) blir for skogeier avsatt som urørt eller areal som kan skjøttes av miljøhensyn. Totalt areal med BVO i regionen er 12 042 dekar. Det utgjør 1,6 % av produktivt areal.

Andre skogfaglige oppgaver

Landbrukskontoret har ansvaret for drift av kommuneskogen i Øyer. Ut over dette bistår kontoret i forbindelse med verdsetting, vegplanlegging og lignende etter forespørsel.

Skogfond og rentemidler

Tabellen under viser oversikt over skogfond og rentemidler av skogfondene i Lillehammer-regionen for 2018.

Bruken av rentemidlene som er inntjent året før reguleres av forskrift. Kommunene disponerer nå 35 % av inntjente renter, Norges Skogeierforbund 22 %, Landbruks- og matdepartementet 28 % og Fylkesmannen i Oppland 15 %. Bruken av rentemidler skal gå til tiltak som fremmer skogbruket.

Tabell 16. Skogfond og rentemidler 2018.

Skogfond og rentemidler kr	Lillehammer	Øyer	Gausdal
Innestående skogfond 01.01.	15 134 412	8 637 980	10 171 833
Innestående skogfond 31.12.	18 586 817	9 781 860	12 475 134
Inngående skogfond i 2018	9 071 361	2 953 708	5 082 397
Utbetalt skogfond i 2018	7 118 611	2 245 980	3 669 251
Brukt rentemidler i kommunen	21 172	24 130	1 710
Bruk av rentemidler totalt	168 654	110 162	104 324
Beholdning rentemidler 31.12	720 622	668 696	655 419

Skogfondregnskapet 2018 er ennå ikke revidert.

3.6.3 Vilt/utmark.

Landbrukskontoret utfører kommunenes oppgaver innenfor vilt- og utmarksforvaltning, der hjorteviltforvaltningen har størst betydning. All elgen og det meste av hjorten blir forvaltet gjennom rettighetshavernes bestandsplaner som kommunen godkjenner.

Tabell 17. Antall felte elg 2014 – 2018.

	2014	2015	2016	2017	2018
Gausdal	241	234	258	234	249
Lillehammer	101	103	100	106	95
Øyer	232	240	232	209	191
SUM	**574**	**577**	**590**	**549**	**535**

I henhold til forskrift om forvaltning av hjortevilt har både Gausdal, Øyer og Lillehammer kommuner vedtatt forvaltningsplaner for utviklingen av hjorteviltbestandene. Hovedmålsettingen for forvaltningen av hjortevilt er at bestandene skal stabiliseres innenfor et nivå som til enhver tid er bærekraftig, både i forhold bestandenes kvalitet og i forhold til andre samfunnssektorer. Leveområdene til både elg og hjort er store og strekker seg ofte over kommunegrensene. For å forvalte hjorteviltet på en enhetlig og bærekraftig måte er en derfor avhengig av en samordnet forvaltning innen årsleveområdene.

Tabell 18. Antall felte hjort 2014 – 2018.

	2014	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Gausdal	18	21	23	23	12
Lillehammer	23	13	20	11	4
Øyer	17	15	20	19	15
SUM	**58**	**49**	**63**	**53**	**31**

I viltforvaltningen er det utfordringer knytta til påkjørsler av vilt på veg og jernbane, samt elg som trekker inn i boligområder og i bynære områder i Lillehammer.

Fallviltarbeidet varierer mellom år, først og er først og fremst avhengig av snømengden den enkelte vinter. For å redusere skadene i trafikken er forebyggende arbeid i samarbeid med Statens vegvesen og Banenor viktig. Vinteren 2017/2018 var snørik og førte til mye fallviltarbeide første del av 2018. Fallviltarbeidet organiseres av landbrukskontoret, men utføres av egne ettersøkslag i den enkelte kommune.

Tabell 19. Fallviltarbeid i 2018.

	Elg			Hjort	Rådyr			Andre		**Sum**
	Bil	Tog	Annet	Annet	Bil	Tog	Annet	Bil	Annet	
Lillehammer	6		11	1	12		3	2	1	**36**
Øyer	3	41	8		4	5	15	0		**76**
Gausdal	1		14	1	17		19		1	**53**
Sum			**84**	**2**			**75**		**4**	**165**

3.6.4 Rovvilt

I 2018 ble det søkt om erstatning for 592 sauer drept av rovvilt i Lillehammerregionen, mot 404 året før. Av de 592 sauene som ble meldt tatt av rovvilt ble 298 erstattet.

Tabell 20. Erstattet sau tatt av rovvilt 2018.

	Gaupe	Jerv	Bjørn	Ulv	Ørn	Andre	**Sum**
Lillehammer	16	0	0	6	0	0	**22**
Øyer	0	124	21	67	0	0	**212**
Gausdal	9	2	13	16	21	3	**65**
Sum	**25**	**126**	**34**	**89**	**21**	**3**	**298**

Det har vært en betydelig nedgang i aktiviteten av rovvilt i Lillehammerregionen de siste årene, noe som også gjenspeiles i antall sauer som blir tatt av rovvilt. I Øyer har det imidlertid vært fast tilhold av jerv de siste årene. I tillegg var det angrep av ulv som medførte betydelig

skade sommeren 2018. Det ble det iverksatt betinget skadefelling og ulven ble felt av rovviltfellingslaget, noe som helt sikkert avverget betydelig større tap. Det ble også felt en jerv under lisensjakta i Øyer den 06.12.2018. Ut fra tidligere data og DNA registreringer tyder det på at det er minst 2 jerver med fast tilhold innenfor Øyer Østside sitt beiteområde. Dette en hunnjerv – id 3717 og en hannjerv id 3752.

Regelmessig tilsyn med dyr på beite er viktig og det er vesentlig å få dokumentert skadeårsak. Det er også viktig å få satt inn ekstra ressurser ved rovviltskader. Erfaringer viser at mange rovdyr blir kanalisert til Sør-Gudbrandsdalen og det må forventes streifdyr av både bjørn og ulv i denne regionen. I tillegg er det årlige tap av sau tatt av både jerv og gaupe.

Forebyggende og konfliktdempende tiltak – I 2018 ble det brukt kr 90,000,- til ekstraordinært tilsyn i Lillehammerregionen. I tillegg ble det brukt kr 23.000,- i akuttmidler til bruk av kadaverhund og kr 40.000,- til ekstra tilsyn og kadaversøk i forbindelse med ulveangrepet i Øyer.

Det blir også søkt om midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak (FKT-midler) og midler til ekstraordinært tilsyn i 2019. I Øyer er det utfordringer med jerv. Jerven graver ned og gjemmer kadavre og byttedyr som matforråd – noe som gjør det svært vanskelig å dokumentere slik skade. Øyer beite og gjeterlag vil derfor søke om midler til å gjennomføre et prosjekt med radiobjeller på lam. Radiobjellene skal varsle når dyret ikke er i bevegelse og da kan man kan raskt komme ut for å dokumentere eventuell skade. Det har videre vært jobbet med beredskapsgrupper som kan bistå brukere ved betydelige rovviltskade.

3.6.5 Motorferdsel i utmark

Landbrukskontoret i Lillehammerregionen har ansvaret for saker vedrørende motorferdsel i utmark i Gausdal kommune. Fra 1. august 2016 overtok også landbrukskontoret ansvaret for motorferdselsaker i Øyer kommune. I Gausdal er det etablert en ordning med ervervsmessig kjøring og det er 12 slike løyver. Det ble videre behandlet 5 saker om motorferdsel i utmark i løpet av 2018. I Øyer er det 8 løyver for ervervsmessig kjøring med snøscooter og landbrukskontoret har behandlet 20 motorferdselsaker.

3.6.6 Gardskart

Oppdatering av gardskartene er en kontinuerlig prosess fordi arealbruken og arealstatus endres over tid. Nye dyrkings- og beitearealer legges inn etter hvert som de blir godkjent under feltbefaringer.

Det er arealene slik de framkommer i gardskartet som er grunnlaget for utbetaling av areal- og kulturlandskapstilskudd. Arbeidet er ressurskrevende, men på sikt vil det resultere i mer rasjonelle rutiner i forbindelse med søknader om produksjonstilskudd og annen saksbehandling.

3.6.7 Arrangementer og kurs

I 2018 var preget av tørkesommeren og relativt få fagarrangement. Landbrukskontoret deltok i et eget arrangement sammen med faglagene for å informere om hvordan gardbrukerne best mulig skulle forholde seg til tørkesituasjonen. Landbrukskontoret deltok også på andre arrangement knyttet til tørkesommeren. Det ble holdt et eget arrangement for bekjempelse av svartelistearter, og holdt et eget avløserkurs for ungdom. For skogbruket ble det sammen med skogeierlagene holdt et eget skogarrangement for ungskogpleie og invitert til et felles

arrangement for kvalitetsdyrking av lauv i Mjøsområdet. Kompetanseformidling og kompetansebygging har vært hovedformålene med arrangementene.

3.7 NÆRINGSUTVIKLING

Landbrukskontoret har en målsetting om å bidra til næringsutviklingsarbeidet innen det tradisjonelle landbruket og i utviklingen av bygdenæringer. Det var en gledelig stor søknad om investeringer i det tradisjonelle landbruket i 2018.

Arbeidet med bygdenæringer foregår i samarbeid med Lillehammer-regionen Vekst. Landbrukskontoret tar her et spesielt ansvar i arbeidet overfor produsentene og legger vekt på at interesserte får veiledning, inspirasjon og støtte til å komme i gang med sine satsinger. Det fokuseres spesielt på satsingen innen lokal matproduksjon og det er holdt egne informasjonsmøter for å stimulere både til produksjons- og markedsføring av lokalprodusert mat. Det arbeides også ekstra med å få mat inn på lokale arrangementer. Lillehammer Live var det arrangementet det ble satset ekstra på i 2018. Satsingen videreføres i 2019.

4 SAMARBEIDSFORHOLD

4.1 KOMMUNENE

Landbrukskontoret er bra integrert i den øvrige kommunale virksomheten i alle tre kommunene. Samarbeidet fungerer bra når det gjelder konkrete oppgaver og saksbehandling, selv om det kan glippe på noen enkeltsaker. Det arbeides godt med rutiner for samarbeid om felles forvaltningssaker og landbrukskontoret er bra inkludert i overordnet planlegging. For landbrukskontoret som er plassert i Gausdal kommune, er planforum en verdifull møteplass for planarbeid, gjensidig orientering og informasjonsutveksling, ikke minst i de to andre kommunene.

4.2 LANDBRUKSNÆRINGA

Samarbeidet med landbrukets fagorganisasjoner summeres opp i dialogmøtet
landbrukskontoret har mellom to valgte politikere fra hver kommune og en representant fra hvert av styrene til faglaga i alle tre kommunene. Dialogmøtet i 2018 ble holdt i juni og ga i hovedsak annerkjennelse til landbrukskontorets drift. Følgende tema ble fremmet som viktig å følge opp framover:

-Være gode rådgivere for de som ønsker å sette opp store landbruksbygg med en god vurdering av den faktiske situasjonen rundt satsingen.
- Være årvåkne og ivareta landbruket i reguleringsplanarbeidet for ny E6 Vingrom – Ensby.
- Fremme flomtiltak som sikrer landbruksarealene nederst i Gausa – Jørstadmovollene

Senere i 2018 ble det samarbeidet om å formidle informasjon, slik at hver enkelt kunne innrette seg slik at tørkesommeren gå minst mulig skade for sin virksomhet.

4.3 ØVRIGE SAMARBEIDSPARTNERE

Landbrukskontoret har samarbeid med en rekke offentlige og private organisasjoner i det daglige arbeidet, og nedenfor er nevnt de viktigste av disse som det har vært kontakt med i 2018:

- Landbruksdirektoratet (veiledning og støtte, administrativt/faglig)
- Norsk Institutt for Bioøkonomi (Gardskart m.m.)
- Norsk institutt for naturforskning (elgmerkeprosjekt m.m.)
- Norsk landbruksrådgivning Øst
- Oppland Bondelag
- Oppland Bonde og Småbrukerlag
- Innovasjon Norge, Oppland
- Mattilsynet, Region øst
- Fylkesmannen i Oppland
- Oppland fylkeskommune
- Fjellstyrene i regionen
- Mjøsen Skog SA
- Gausdal Bruvoll SA
- Landbrukstjenester Sør-Gudbrandsdal
- GLØR (plastinnsamling m.m.)

5 INFORMASJON

Informasjon er en viktig del av landbrukskontorets arbeide og tilbakemeldingene fra landbrukets utøvere er at det blir meget godt mottatt. Hoveddelen av informasjonsarbeidet gjøres nå via e-post og kontorets hjemmeside. Kontoret lager også et hefte som sendes eierne av landbrukseiendommer i starten på året «gulheftet», der søknadsfrister etc. blir kunngjort og ulike ordninger i landbruket omtales. Det blir godt mottatt. Det er fortsatt noen få landbruksforetak som ikke bruker internett, som dette er ekstra nyttig for.

Følgende informasjonsaktiviteter er utført i 2018:

- Informasjonsskriv til alle eiere av landbrukseiendom i regionen (”Gulheftet”)
- Regelmessig distribusjon av relevant informasjon på e-post, etter eget adresseregister
- Oppdatert landbruksinformasjon på kommunenes nettsider
- Spesiell oppfølging av tørkesommeren med informasjon om tiltak og erstatningsordninger
- Egen informasjonsbrosjyre til nye bønder
- Kontakt med media vedrørende arrangementer og lignende

Statistikk vedlagt årsrapporten

Landbruksdirektoratet utarbeider statistikk over noen landbruksproduksjoner. Disse oppdateres årlig i april, året etter produksjonsåret. Her refereres noen tall som er sentrale for vår region.

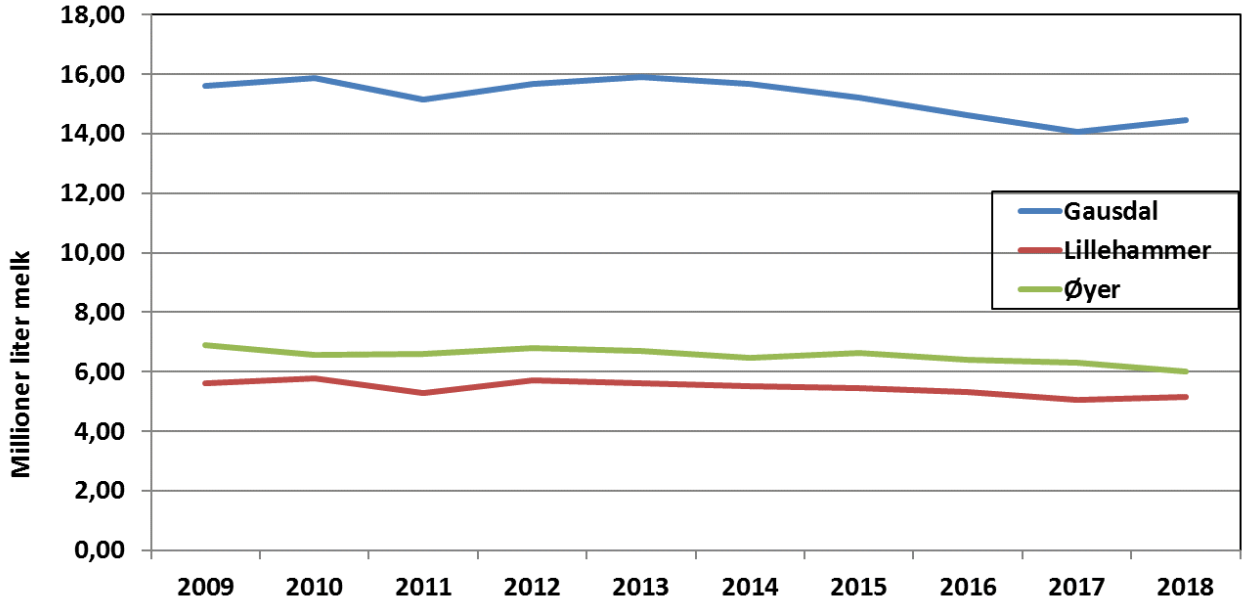

Figur 1. Produksjon av melk i Gausdal, Lillehammer og Øyer kommuner 2009 – 2018.

Produksjonen av melk i regionen var på 25,6 mill. liter i 2018. Det er en liten oppgang fra 2017 på 0,2 mill liter, men over lang tid synes det fortsatt å være en nedgang. Produksjonen utgjør i gjennomsnitt de siste 8 årene 1,8 % av landets melkeproduksjon. På landsbasis er reduksjonen mindre enn i vår region, så det er en utfordring å holde oppe melkeproduksjonen i regionen.

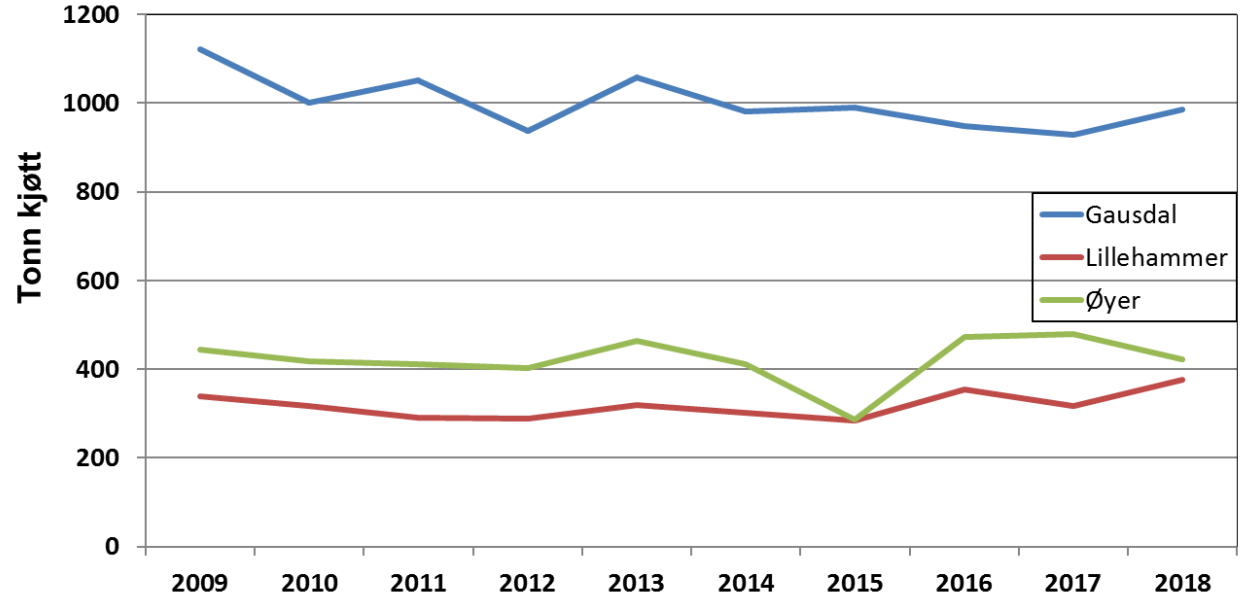

Figur 2. Produksjon av storfekjøtt i Gausdal, Lillehammer og Øyer kommuner 2009 – 2018.

Gjennom perioden utgjør produksjonen av storfekjøtt i regionen 2,1 % av landets produksjon og er tilnærmet stabil i forhold til landets samla produksjon. Årlig leveranse varierer noe mellom årene, men er noenlunde stabil over tid de siste årene. Til tross for redusert fortilgang på grunn av tørken, synes det ikke som det ble noen vesentlig nedslakting av storfe i 2018.

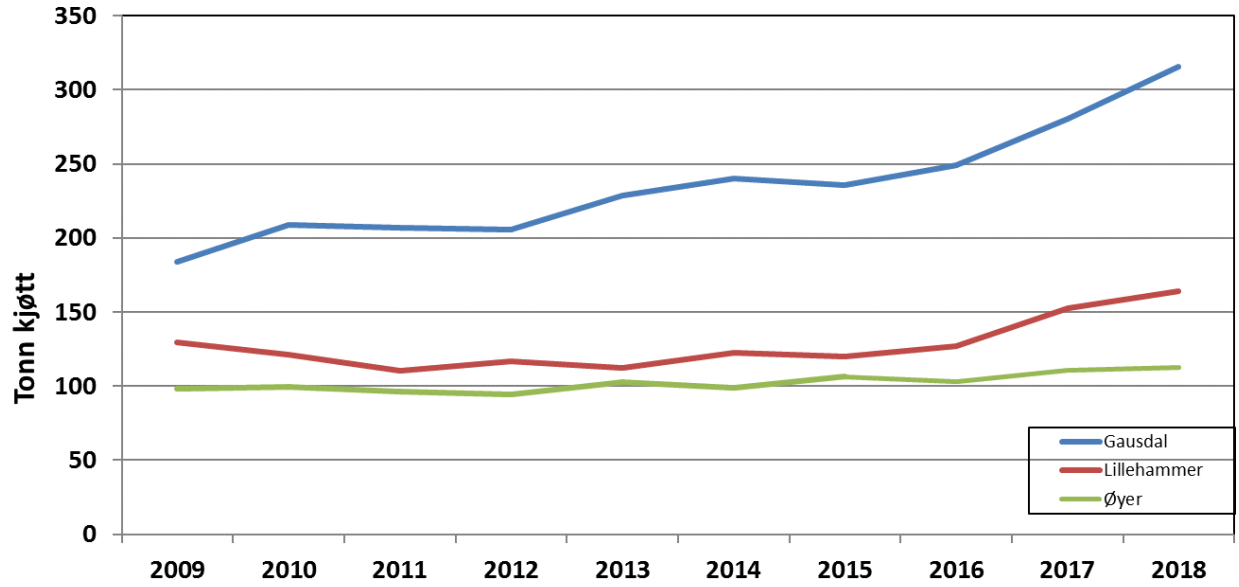

Figur 3. Produksjon av småfekjøtt i Gausdal, Lillehammer og Øyer kommuner 2009 – 2018.

Produksjonen av småfekjøtt er økende i regionen og utgjør 1,8 % av landets småfekjøttproduksjon. Fra 2016 har det vært en betydelig økning i produksjonen av småfekjøtt. Noe av økningen i 2018 kan skyldes tørkeåret og en ekstra leveranse for å tilpasse seg fôrsituasjonen.

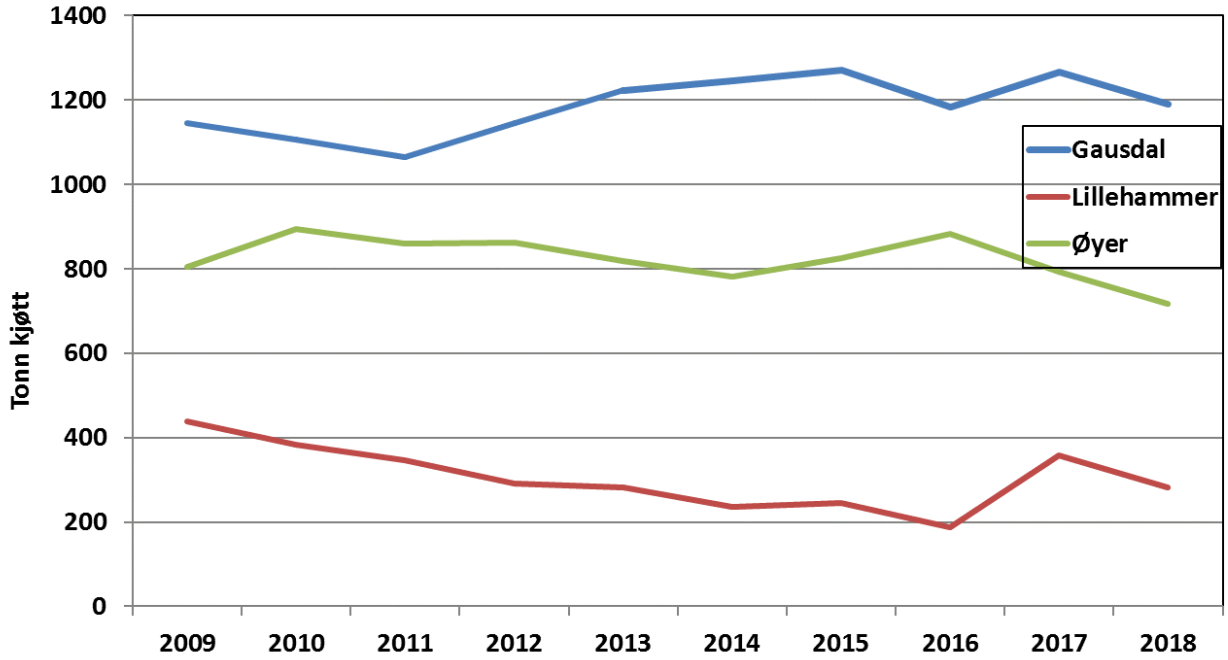

Figur 4. Produksjon av griskjøtt i Gausdal, Lillehammer og Øyer kommuner 2009 – 2018
Produksjonen av griskjøtt i regionen utgjør i gjennomsnitt 1,8 % av landets produksjon. Det er en liten økning fra 2016 på litt under en prosent. På landsbasis var produksjonen tilnærmet stabil.

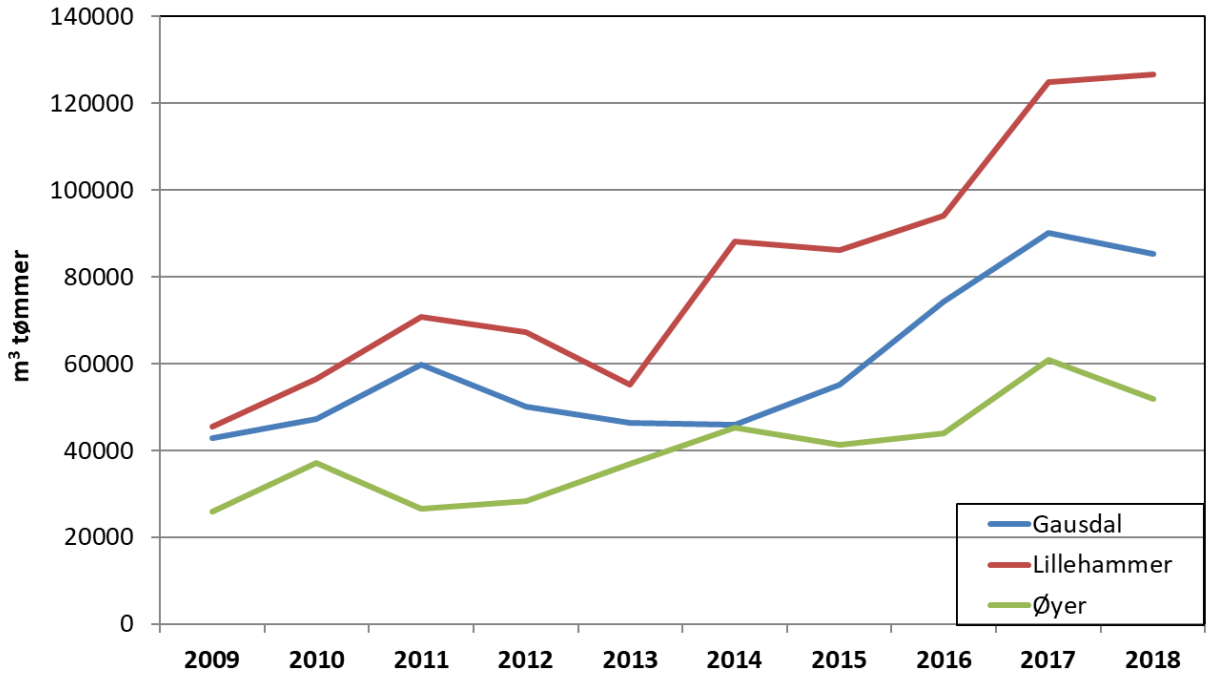

Figur 5. Solgt tømmer til industrielt formål i Gausdal, Lillehammer og Øyer kommuner 2009 – 2018.

Aktiviteten i skogbruket er for tiden stor, selv om det var bare Lillehammer kommune som hadde økning i tømmerleveransen i 2018. Regionen leverte i 2018 over det som er beregnet balansekvantum over tid, men mye eldre skog, gjør at det er positivt med tanke på framtidig økt tømmerproduksjon. Solgt tømmer utgjorde i 2018 2,5 % av landets totale tømmerleveranse.

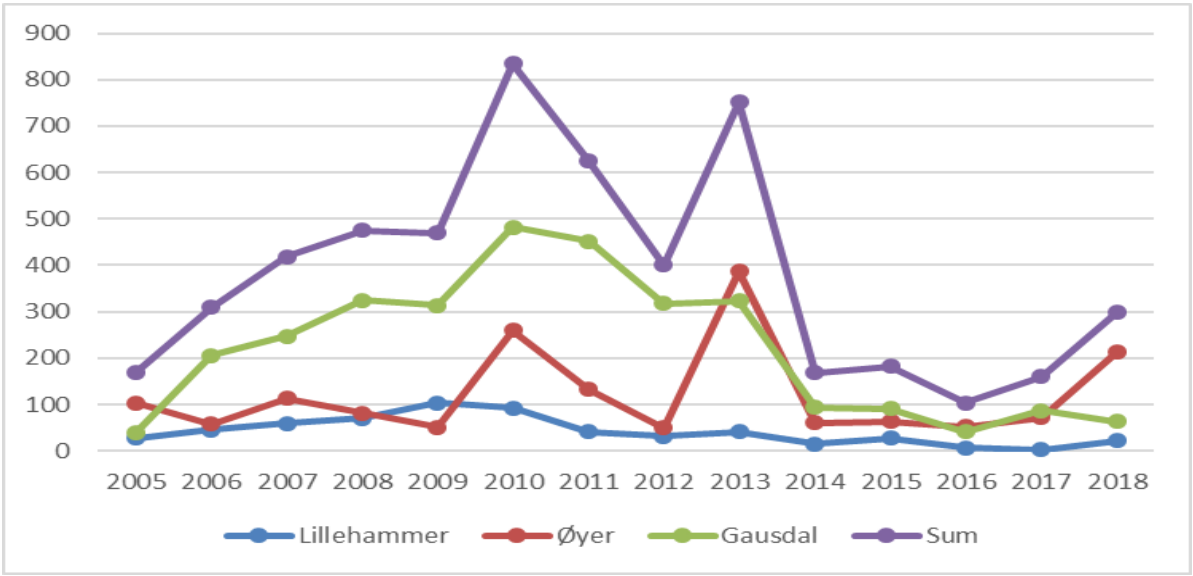

Figur 6. Antall erstattet sau tatt av rovvilt i perioden 2005 til 2019.

Antall sau som er erstattet som følgje av at de er tatt av rovvilt har variert gjennom årene. Uttak av enkeltindivider av rovdyr har vist seg å være effektive tiltak for å holde tapstallene nede.